

RUDARJI V KANSASU PODPINJAJO HOWATA.

Na velikem shodu v Franklinu so stavkarji sklenili, da obdrže Howatovo administracijo.

PROTESTNA STAVKA SE NALJUJE.

Pittsburgh, Kans. — Stavka 12.000 rudarjev v kansaskem okrožju se nadaljuje in se bo nadaljevala, dokler bosta Howat in Dorchy v zaporu. Rudarji v 14. okrožju rudarske organizacije obdrže staro administracijo ne oziroma se na sklepe Lewisa, predsednika United Mine Workers of America.

Tak je bil sklep rudarjev na velikem shodu v Franklinu, ki se je vrnil v petek popoldne. Rudarji so sprejeli resolucijo, v kateri obsojajo Lewisa in njegovo postopanje napram njihovim odborom, zavračajo suspendiranje Howata in ponovno izjavljajo, da niti za las ne odnehajo od boja zoper avtokratično industrijsko siliščino.

Začasni predsednik Peek, katerega je Lewis postavil, da nadomestuje po njem suspendiranega Howata, je v soboto sklical svoj shod v Scammonu, na katerega je prišlo nekaj njegovih pristavev, ki so dobili odlok konvencije v Indianapolisu in Lewisovo akcijo proti Howatu.

Peek je zagrozil, da bo tožil stare odbornike, ako ne oddajo knjig, listin in denarja iz rok. Obvestil je banke, da ne smejo izplačati čekov, ki jih podpisujejo stari odborniki.

Pittsburgh, Pa. — V Franklinu so rudarji obdržali velik shod, katerega se je udeležilo na tisoče rudarjev. Sprejeli so resolucijo, v kateri izrekajo, da popolnoma odobravajo Howatovo taktiko.

Podporniki in podrepaniki Lewisovega režima, katerih je malo, so izjavili, da obdržavajo svoj shod prihodnji dan v Scammonu, kjer je že malo rudnikov.

HLADNOKEVEN ROPARSKI UMOR.

Chicago, Ill. — V lekarni Reismannove Drug kompanije je bilo pavezanih okoli dvanajst oseb, ko so vstopili trije roparji in požarili navzoče z obilježnim roparskim velikom "roko kvilsko". Ubogali so vsi. Roparji so iz registra za gotovino vzeli pet in dvajset dolarjev, na kar so vzeli s sabo še en zaboj zganja.

Dr. John M. Lipson je mislil, da so roparji že izvršili svoje delo in odšli, pa je spustil doli svojo roko. Obrnil se je in šel proti vratom. Vodja banditov je bil med vratmi. Zamrmal je kletvico in oddal na zdravnika tri strele, ki so ga ubili na mestu. Po izvršenem zločinu so se banditje odpravili v velikem zelenem avtomobilu. Dve uri kasneje so detektiv prišli vse tri ptičke v salnu, poznanem pod imenom "Pistol Inn". Po imenih so vsi trije Irei. Žrtve so v njih spoznale roparje in morilce.

KAJ SE ZGODI PO RAZORO- ŽITVENI KONVENCIJI V KITAJU?

New York, N. Y. — Dr. John Dewey, ki predava filozofijo na kolumbijski univerzi, se je vrnil po dveletnem bivanju v Kitaju. Profesor pravi o položaju: "Zdržene države so na preizkušnji na prihodnji razorožitveni konferenci radi odprave nevarnosti, dobre volje, poštenosti in inteligence." "Razorožitvena konferenca" je nadaljeval profesor, je za Združene države pravil krišpot. Primerani smo iti v eno ali drugo smer."

Dr. Dewey je izjavil, da bo zadržanje Združenih držav odločilo, ako se izvede revolucija v Kitaju do konca.

ŠVEDSKA SOCIALISTIČNA VLADA JE DALA VOJNI FOND BREZPOSLECEM.

Stockholm, 16. okt. — Herman Linquist, minister za notranje stvari in socialno skrb v novem socialističnem kabinetu, kateremu načeljuje Branting, je naznanil, da bo vlada porabila takosvane "mali kredit" v vsoti 15 milijonov kron za brezposelne delavce. To naznanilo je presenetilo javnost, kajti po stari tradiciji so sme omenjena vsota porabiti le najnujnejše potrebe v slučaju vojne.

GRABEŽTVO V STAV- BINSTVU ODKRITO.

LASTNIK JE BIL IZSEKAN ZA
\$170,000 PRI IZDAJI KADOLŽ-
NICO ZA \$930,000.

Tega niso izvršili poslovni od-
borniki delavskih organizacij,
ampak je delo bankirjev.

Chicago, Ill. Kdo se ni čital v velebizniškem časopisu, da visoke delavske mezde onemogočijo gradnjo hiš? To obdolžitev je menda čital vsakdo, ki je parkrat pogledal v kakšen velebizniški list.

Dailleyjeva komisija, ki preiskuje vzroke, ki ovirajo stavbinstvo, je neopredeljeno zabredla v grabežstvo bankirjev, ki so pečajo z vknjiženimi dolgi. V trenutku, ko se je to zgodilo, so prenehali poročati velebizniški listi o zaprekah v stavbinstvu, da bi nihče ne vedel, da komisija nadaljuje z zaslišanjem. Kajti grabežstvo, ki se je zgodilo, je bil silen udarec za delavske sovražnike. Tudi komisija sama se ni ne veselila tega odkritja. V tem času se je po vseeno izvedelo, kakšni ptički so nekateri bankirji.

Neki lastnik večje hiše je povedal, kaj je doživel, ko si je izposodil denar na hišo. Hotel si je izposoditi en milijon dolarjev za gradnjo hiše. Tvrdisa Strays & Sons je zahtevala kot provizijo od posojila \$140,000, tvrdisa Greengbaum Bros. je pa stavko-kazila in je napravila kupčijo samo za 100,000 provizije.

To je bilo prvo grabežstvo, pri katerem je šlo deset odstotkov. Plačati je pa moral še po šest od sto obresti, ne samo od tega, kar je prejel, ampak tudi od provizije, ki jo je izplačal tistemu, ki je bil moral še \$980 honorarja bankirjem, ker so podpisali po-nižstvo in advokatski honorar. Obdržali so obresti za prvo leto, na kar je prejel \$930,000 on je pa podpisal, da dolguje \$1,100,000, od katerih bo plačeval po šest od sto obresti. Polag se je moral zavezati, da dovoli bankirjem, da zavarujejo njegovo posest, kar je poslovalo nekaj profita.

To je način, po katerem bankirji v Chicagu čistijo stavbinsko industrijo, toda velebizniški listi pripovedujejo dan za dnem, da ovirajo stavbinstvo delavci z visokimi mezdami. Preden je bila ena lopata zasajena, so bankirji pograbili že več ko sto tisoč dolarjev. O takem grabežstvu, ki ubija stavbinsko industrijo, seveda ne poroča velebizniško časopisje, ker bi ljudstvo spoznalo prave grabeže, ki so cokolj stavbinstvu.

OBRAVNAVA PROTI GOVER- NORJU 1. NOV.

Chicago, Ill. — Sodna obravna-
va proti gubernorju Smallu, ki je obtožen poverjenosti državnega
denarja ob času njegove blaginjske
službe, se odprla 1. novembra
v Waukeganu.

VRHNE

Chicago in okolice: Turek jas-
no, zmerni južnospadni vetrovi.
Temperatura zadnjih 24 ur naj-
višja 72, najnižja 54. Sonce izide
h 7:07, zaide ob 6:08.

KOLIKO SO VREDNE AMERIŠKE ŽELEZNICE.

NAJMANJ OSEM MILJARD
DOLARJEV DARIJA JE TRE-
BA, DA SE OBRZI KREDIT
V DOMIŠLJI OBSTOJEČE
VREDNOSTI.

In ta resnica dela zdaj pregla-
vo senatorju Cummins.

Washington, D. C. — Senator Cummins in senatni odsek za meddržavno trgovino ne spita mo-
goče od velikih skrbí, ker se tr-
dita, kako bi našla pot, da se ro-
šijo železnice pred formalnim
bakrotom, kajti meddržavna tr-
govska komisija je odkrila, da
železniške delnice niso dosti
vredne.

Komisija je obelodanila ocenit-
ev vrednosti prvih 150 železni-
ških družb, ki jih imamo več ko
dva tisoč v državi. Eden in se-
demdeset železnice od teh 150 ž-
leznic, raztresenih po državi in
predstavljajočih vsak tip železni-
ške transportacije, imajo obvez-
nosti na svoj kapital do enega
milijona dolarjev ali več. Poroči-
lo pokazuje, da je teh eden in
sedemdeset korporacij izdelalo
delnice in obveznice in da imajo
skupaj \$1,520,000,000 dolga. Ko-
misija je ocenila končno to sku-
pino na \$877,000,000. Obveznice,
ki so se zunaj, znašajo \$844,377,
000, začasni in spreminljivi dolg
pa \$181,086,000.

Vrednost teh železnice znaša
komaj toliko, da se krije obvezni
dolg in da ostane še \$23,000,000
za kritje spreminljivega dolga,
\$108,000,000 spreminljivega
dolga ostane nekritega in glavni-
ca \$544,580,000 ni vredna poče-
nega groša.

Glen S. Plumb, ki je izdelal na-
črt za nacionalizacijo ameriških
železnice, analizira to število v o-
ficielnem glasilu železničarskih
organizacij takole: "Za nekate-
rimi teh delnic je prava vred-
nost. Druge so vredne manj kot
nič. Če bi bile vse združene v e-
nem sistemu, tedaj bi njih obvez-
nost presegala njih vrednost, in
ne ostalo bi nič za podpiranje
vrednostnih papirjev. Pred sa-
bo imamo okoli 7½ odstotka ž-
lezniške kapitalizacije v državi
in potrebovali bi več kot \$500,
000 predlagane nagrade, za kate-
ro zdaj železnice vprašujejo kon-
gres, da vlijemo pravo vrednost
v teh 7½ odstotka vseh železni-
ških delnic v državi.

"Če se bo ljudstvo vprašalo,
da dovoli denar iz zakladnice, da
se upostavi zopet vrednost žele-
zniških delnic, tedaj to pomeni,
da je treba mesto \$500,000 poda-
riti \$8,000,000,000, če hočemo o-
hraniti kredit teh namišljenih
vrednosti." Plumb je preračunal,
da je vrednost teh 71 železnice 58
odstotkov njih obveznosti, njih
delnice in obveznice pa znašajo
par le 62 odstotkov. Ako se raču-
ni pri vseh železnica po ravno
teh odstotkih, tedaj bi se prona-
šilo, da obveznice od \$20,000,000,
000, kapitala, kot pravijo kom-
panije, da postojí, znašajo le
\$12,400,000,000, ako se poslužimo
62 odstotkov pri proračunu,
ali pa \$11,600,000,000, če se po-
služimo 58 odstotkov. Ekonomičar
Plumb — je vedno trdil, da
je osem milijard dolarjev vred-
nosti, ki jo imajo železniške druž-
be zapisane v svojih knjigah, na-
važna voda. Zdaj je komisija s
svojo preiskavo potrdila, da se
Plumb ni zmotil.

Italijanski socialisti ostanejo v opoziciji.

Milan, Italija, 16. okt. — Kon-
gres socialistične stranke je z dve-
tredjinsko večino zaključil, da so-
cialisti ne smejo pod nobenim po-
gojem stopiti v vlado, marveč mo-
rajo biti vedno v opoziciji. De-
bata o tem vprašanju je bila zelo
burna. Serrati, ki je vodil boj
za vstop socialistov v vlado, je bil
napaden s pestmi.

KAJ JE Z RATIFIKACIJO MI- ROVNE POGODEBE V SENATU?

Washington, D. C. — Mirovne
pogodbe z Nemčijo, Avstrijo in
Ogrsko bi imele priti na dnevni
red v senatu 15. oktobra, toda po-
godbu mirno počivajo v odseku.
Hardingova administracija je v
skrbah, da pogodbe ne bodo rati-
ficirane v zaželenem času.

ZANIMIVOST S KONFE- RENCE O BREZDELJU.

KONFERENCA JE SIOM
KONČANA, NJENI DATA-
JLI ŠELE PRIHAJAJO
V JAVNOST.

Stavbinska industrija je bila trd-
orah za konferenčnike, posebno
pa za nasprotnike delavcev.

Washington, D. C. — (Fed.
Press). — Zanimivost je, da od-
sek za konstrukcije na predse-
dnikovi konferenci o brezposel-
nosti ni hotel v sredo odobriti za-
htev, da se zniža delavska me-
zda. Priporočeno je bilo, da naj
se plačuje taka meza, ki dovo-
ljuje delavcu, da napravi pri-
hranke. Tudi odprta delavnica
ni bila omenjena.

Razume se, da taka priporočila
niso bila vseh tovarnarjem, ki so
zahtevali, da se meza zniža. O-
dsek za konstrukcije pa ni raz-
pravljaj o mezdah, ampak debata
se je vrnila tudi o jurisdikcijskih
sporih, ki so pojavljajo med
stavbinskimi delavci. Priporočilo
je, da se taki spori popolnoma
odpravijo. To je opravila na
noge Samuel Gompersa, da je re-
kel, da spremembe v stavbin-
skem materijalu in stavbinskem
načinu povzročajo take spore. O-
menil je dolgotrajni spor med te-
sarskimi in kleparskimi delavci,
ki je zastavljen vprašanje, kdo naj
ima pravico zastavljati vrata, o-
kenske okvirje itd. iz kovine, da
dokaže, da se taki spori ne dajo
odpraviti.

John Donlin, predsednik stav-
binskega departamenta v Ameri-
ški delavski federaciji, je vstra-
jal pri tem, da se odsekovo pri-
poročilo sprejme v tej zadevi.
Rekel je, da je unija tesarjev
pomagala ustanoviti odbor, ki
je reševal take spore. Ta unija je
tudi pomagala v vseh slučajih iz-
ravnati take spore, dokler ni
predložila svojih sporov. Ko se
je to zgodilo, se unija tesarskih
delavcev ni hotela ravnati po
razsodbi tega odbora.

Hoover, ki je predsedoval, je
spregovoril, da v tej zadevi ni
višje avtoritete v stavbinski in-
dustriji, kot je Donlin. Na drugi
strani je pa priznal Gompers iz-
javo, da je brezposelen poizkus
za odpravo takih sporov.

Poročilo je bilo sprejeto.
Izjava o "stroških za delavce"
je razočarljiva in zdi se, da je
administracija pritisnila na tiste,
ki niso delavcem naklonjeni, kaj-
ti izjava se čita:

"Troški za delavce se ne dajo
uravnati z narodno akcijo. Živ-
ljenski troški, stanarine, in de-
lovne razmere se razlikujejo v
raznih občinah. Kjer ni prišlo do
izravnave priložne meze, je bi-
la zadržana konstrukcija. Take
razmere je treba obdelati prilič-
no in odprto med delodajalcem
in delavcem in pametno izjedna-
čenje naj se takoj izvrši.

"Dotaknivi se tega predmeta,
menimo, da delodajalec naj ni-
kar ne dovoli, da se delavčeva
meza tako zniža, da se zadostu-
je za življenske potrebe, am-
pak meza naj bo tako visoka,
da družina lahko pravilno izo-
brazí otroke, da zadostuje tudi
za pametne udobnosti in da ne-
kak ostane za sistematično hra-
njenje, čeprav majhno. V prime-
ri meze stavbinskih rokodelcev
za mezo v drugih industrijah,
naj se meza poviša z ozirom na
sezonsko zaposlenje."

(Dalje na 3. strani).

BREZPOSELNOST JE SVETOVNI PROBLEM.

Anglija v strahu pred revolucijo;
veliki lagredi v Južni Ameriki.

V AMERIKI IN ANGLIJI JE NAJVEČ BREZDELJA.

London, 16. okt. — Včerajšnji
"Daily Herald" je poročal, da je
bil policijski napad na brezposle
delavce, ki so zadnji petek demon-
strirali na trgu Trafalgar, organi-
siran pred več dnevi. Policijska sila
je zabila v glavo, da nameravajo
brezposelni delavci uprizoriti re-
volucijo pod komunistično zasto-
vo in valedtega je bila pripravlj-
na policijska armada 15,000 moš.
Vodstvo policije je že imelo načrt
za zasebo podulnih železnice s
namenom, da bo lojke koncentri-
ratí čete po vsem Londonu.

"Herald" opisuje policijski na-
stop kot silno nervoznost vlade, ki
vidi že v vsakem shodu delavcev
revolucijo. Vlada s tem prisnava,
da je na slabih nogah in da ne
more dati brezposelnim delavcem
nobene pomoči.

V torek se odprla parlament in
Lloyd George bo razložil načrt
vlade za zmanjšanje brezdelja. Po-
slanci delavske stranke, ki so de-
loma poučeni o tem načrtu, bodo
odločno pobijali načrt, ker je ne-
praktičen v delavčevski stališča.

Santiago, Čile, Južna Amerika,
15. okt. — Tisoče brezposelnih de-
lavcev je včeraj demonstriralo na
trgu pred kongresno palačo. Na-
stali so nemiri, ko je hotelo več
senatorjev nagovoriti brezposlece.
Policijska je uspešno delavce
vselej odganjala od strelcev v vrst.
Večje stavilo oseb, delavcev in po-
licistov je bilo ranjenih.

Predsednik Alessandri je posna-
je informiral voditelje demonstra-
cij, da se bo vlada podvzela s
obljubljenimi javnimi deli za omil-
jenje brezposelnosti.

Pariz, 15. okt. — Iz Zeneve ja-
vljajo, da je ameriška vlada nedav-
no vprašala mednarodni delavski
biro za statistične podatke glede
brezposelnosti po svetu. Biro je
obljubil, da preskrbi podatke,
čeprav je takšno dobiti natančna
poročila iz vseh držav.

Kolikor je znano, je mednarod-
ni delavski biro na podlagi infor-
macij pripravil sledeče okrogle
štetičke, ki pokazujejo koliko
brezposelnih delavcev je v raznih
državah:

Združene države: več kakor tri
milijone.
Kanada: šestnajst odstotkov or-
ganiziranega delavstva.

Japonska: 232,000, vključivši
3000 mornarjev v Koku.

Velika Britanija (najbolj priza-
deta država v Evropi): približno
2,000,000 kolikor je uradno vpisa-
nih.

Švica: 22,000 popolnoma in
92,000 deloma nezaposlenih.

Danška: 65,000.

Norveška: Sedemnajst odstotkov
organiziranih delavcev.

Švedska: 35,000 popolnoma in
42,000 deloma.

Holandija: šestnajst odstotkov
organiziranih delavcev.

Belgija: 153,000.

Francija: 120,000.

Italija: 110,000 popolnoma in
300,000 deloma.

Čehoslovakija: 37,000.

Nemčija, ki je imela največje
brezdelje v septembru 1920, ima
najmanj brezposelnosti; samo tri
odstotke delavcev je brez dela.

BRITSKI VEŠČAK NAPOVE- DUJE SLABO ČAS V PRI- HODNJEM LETU.

London, 16. okt. — Sir George
Paish, ekonomski veščak, je rekel
pred par dnevi na konferenci za
okrevanje svetovne trgovine, da
leta 1922 nastopijo težki časi za
Evropo. Vlade ne ljudstva se ne
zavedajo velike nevarnosti", je
dejal Paish. "Anglija bo imela
še enkrat toliko brezposelnih in
strašna lakota zadene mnoge dr-
žave. Ako Amerika pusti Evropo
umreti, bodo tudi Američani umi-
rati. Nevarnost je tudi, da se ru-
ske razmere razširijo po vsej E-
vropi."

POROČILA O VELIKI ŽELEZNIŠKI STAVKI.

Društvo same izjavljajo stavko v
upanju, da preprečijo bankrot
železnice.

STAVKA MORDA PRIONE V SOBOTO.

Zadnja poročila o gibanju ž-
lezničarjev v kapitalističnih listih
so:

Pet velikih železničarskih brat-
ovščin je izdalo stavkovni poziv
v soboto sveder. Pol milijona moš
je posvanih na štrajk dne 30. ok-
tobra in potem bodo poklicani o-
stali delavci po sektorjih, dokler ne
bo dva miliona delavcev v boju.

Namodenci International and
Great Northern, črt v Texasu,
zastavljajo štrajk v soboto.

Prvi dan stavke bo prisodnih
pet milijonov železnice, ki se kon-
centrirajo v Chicagu in ki so:
Pennsylvania Lines, Chicago
Great Western, Chicago and
Northwestern, Chicago, Milwau-
kee & St. Paul in Chicago, Rock
Island & Pacific.

Š petimi bratovščinami bo mo-
goče sodelovalo 16 drugih unij ž-
lezniških delavcev.

Stavkovni stan železničarjev je
v Chicagu, v Consumers Buildin-
gu.

Predsednik Harding je v soboto
konferiral s člani vladnega žele-
zniškega delavčevega odbora in
meddržavno trgovinske komisije
o korakih, ki jih vzame vlada v
slučaju transportalske krize.

Chicago, Ill. — Komaj so ž-
lezniški magnati imeli zanesljivi-
vo poročilo, da so se železničarji
izrekli za stavko s splošnim gla-
sovanjem, so prišli z novo pro-
vokacijo, da izkovejo stavko.

Železniški predsedniki so ob-
državali sejo v hotelu Black-
stonu in po seji so izjavili, da se
mora znižati še za deset odstot-
kov. S to zahtevo po znižanju
meze upajo železniški magnati
pognati železničarje v stavko.

Znano je, da je železniška o-
prema na psu in da prvi zimski
viharji ustavijo promet na želez-
nicah. Znano je tudi, da so želez-
niške družbe kot celota skoraj
bankrotne. In še se posimi usta-
vi železniški promet, da pride za-
hteva po nacionaliziranju želez-
nic tako glasno, da je bo moral
slišati kongres. Železniški mag-
nati pa hočejo to preprečiti.
Najljubše bi jim bila v tem: sa-
su stavka železničarjev, da dobe
polmilijardo darilo in da dobe
na pomoč vse moč vezne vlade,
da zdrobe organizacije želez-
ničarjev. Ako pojde vse po njih
želji, bodo železniški magnati
zopet rešeni za eno leto. Izključe-
no pa ni, da se račun železniški
magnatom unese, če se jim posre-
di izzvati štrajk.

POŠTNA POSTAJA V SAN FRANCISCO OROPANA.

San Francisco, Cal. — Štirje
banditje so oropali pošto post-
ajo v Rialto, ki se nahaja sredi
trgovskega dela mesta. Banditje
so odnesli pet tisoč dolarjev v
gotovini in vrečo, v kateri je bi-
lo dve sto registriranih pism.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE POSOPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POSOPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokupisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$4.50 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za izposojnino \$2.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepaju n. pr. (Sept. 30-21) poleg valnega imena na naslovo pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovito jo posreduje, da se vam ne utavi list.

ALI PRINESE KONFERENCA OMEJITEV OBOROŽEVANJA?

Dne enajstega novembra prične konferenca za omejitve oboroževanja.

Ako pogledamo v delavske liste, se prepričamo, da so delavci vseh dežel proti imperijalizmu, za razorožitev in pravo politično in gospodarsko demokracijo na najširši podlagi.

Naobratno pa čitamo v velebizniškem časopisju, ki zagovarja koristi privatnih veleinteresov nekaj drugega. V teh listih se skuša dokazati, da so velike stalne armade, mornarice in zračna brodogradnja potreba, kajti če se odpovemo te reči, postojijo nevarnosti, da napadejo sosedje tiste, ki se razorožijo. V tej trditvi je le toliko resnice, da se lahko to zgodi, ako se razorožijo le ena država ali skupina držav in če se imperijalizmu ne pristržejo peroti.

Ako se sprejmejo priporočila delavcev, pa ta nevarnost popolnoma odpade.

Na konferenci ne bo zastopana samo ena država, ampak zastopane bodo vse večje sile. Če se te večje sile zedinijo na programu, da znižajo armade, mornarice, zračna brodogradnja in da odpravijo imperijalizem, bo tem državam lahko ugnati tiste države, ki se protivijo takim sklepom.

Kako strašna butara so vojne za ljudstvo, pokazuje bičje Združenih držav. Od vseh dohodkov, ki jih prejme vlada, gre 92.8 odstotkov za minole vojne in za priprave bodočih vojn. Ako bi se ta denar porabil za kulturna dela kot na pr. gradnjo kanalov, osuševanja barij, gradnjo naprav za umetno namakanje zemljišč, bi prav zanesljivo ne imeli pet milijonov delavcev brez dela. To kar velja za Ameriko, je merodajno tudi za Veliko Britanijo ali katero drugo evropsko državo. Tudi Velika Britanija ima veliko brezposelno armado. Ako bi Velika Britanija porabila denar, ki ga izdaja v militaristične in marinistične svrhe, za kulturna dela doma ali v svojih kolonijah v Afriki, bi ne bilo te brezposelne armade.

Kako militarizem učinkuje na gospodarstvo v državi, pripoveduje pismo, ki je ravnokar došlo sem iz Jugoslavije. Kdor hoče kupiti dolar v Jugoslaviji, mora plačati zanj dve sto štirideset kron.

Ako prihajamo do spoznanja, kako velika je militaristična butara za ljudstva po vsem svetu, tedaj moramo odpraviti vzroke, ki povzročajo vojne, zaradi katerih se vržejo velike stalne armade, mornarice in zračna brodogradnja. Vzroki za vojne leže imperijalizmu.

Na pr. tam v Aziji živi kitajsko ljudstvo, ki šteje tri sto petdeset milijonov duš. Temu ljudstvu hočejo ukazovati druge tuje države, kako naj živi, kako naj uredi svoje zadeve, s kom naj trži, na kakšen način naj tržiti itd. Ako se to ljudstvo neče pokoriti tujim željam, mu zagroze s topovi in puškami. Take grožnje in valjevanja pa povzročijo, da se v kitajskem ljudstvu porodi hudo sovraštvo do vseh, ki ga tlačijo in mu ukazujejo. Ljudstvo čaka na ugodno priliko, da plane po svojih tlačiteljih in izkoriščevalcih. Militaristi in imperijalisti izrabijo tak položaj in zagovarjajo potrebo velike stalne armade, mornarice in zračnega brodogradnja.

Ako bi kitajsko ljudstvo imelo pravico same odločati o svoji usodi, bi se ne rodile v njem maščevalne želje, ampak kitajsko ljudstvo bi živelo v miru z vsemi drugimi ljudstvi.

Imperijalizem se pa ne da odpraviti, kakor če se potegne črt s svinčnikom po papirju. Da se odpravi imperijalizem, je treba pred vsem spremeniti gospodarski sistem blagovne produkcije in razdelitve. Danes produciramo zaradi profita ljudske potrebe. Če pa produciramo zaradi profita, gledajo privatni bizniški interesi na to, da pomnožijo svoj profit. Ako ne morejo odložiti blaga na domačih trgih, tedaj iščejo tuje trge. Pri ikanju tujih trgov se pojavi konflikt, ki dostikrat končuje z orožjem.

Ne verjamemo, da bo sedanja konferenca odpravila vzroke, ki povzročajo vojne. Kajti kar je meščanških pacifistov, bi radi oprali kožuh, ne da bi ga zmočili. Odpravili bi radi vojne in pridržali sedanji gospodarski sistem blagovne produkcije in razdelitve z imperijalizmom vred. To govori, da je delavstvo izvršilo še premalo izobraževalnega in podučnega dela, da pričnemo graditi človeško družbo, v kateri je vsega dosti in za vse, po kateri človeštvo hrepeni že tisočletja, ker bo v nji res vladal pravi mir. Delavstvo bo moralo še učiti, agitirati in delati, da doseže cilj, ki si ga je zapostavilo.

DOPISI.

Chicago, Ill. — Vsem prijateljem lepe slovenske pesni naznaja, da bo pevski zbor "Sava" zopet začel s aktivnim delovanjem. Na zadnji seji, ki se je vršila dne 11. t. m., je bil soglasno sprejet sklep, da gremo naprej pri začetni poti za ohranitev zbora in razširjanje naše pesni. Kakor imajo akoraj vsa kulturna društva, h katerim se prištevajo tudi pevski zbori, razne težave za obstanek, tako je tudi naš zbor v svojem štiriletnem obstanku nalezl na razne ovire, katere pa je vse prestal in re ohranil do danes, in upamo, da se bo tudi v bodoče. Apeliramo na vse aktivne člane, da se redno udeležujejo pevskih vaj, katere se bodo vršile kot navadno vsak torek zvečer ob osmih v dvorani SNPJ, na 2857 So. Lawrence ave. Vabimo pa tudi tiste rojake, ki imajo veselje do petja in ki še niso naši člani, naj se nam pridružijo in s nami vred delujejo za povzdigu lepega petja. Jesen je ta in kmalu pride zima in z njo dolgi večeri, kaj je torej lepšega kot zbrani prijatelji pri lepi slovenski pesmi in drugih prireditvah na kulturnem polju? Tajnik.

Ljubljana. — Dragi prijatelj! Pri nas je vse po starem, ali po novem. Človek ne ve kako bi se izrazil. Če rečem "po starem", mi bo kdo ugovarjal, da to ni res, ker če bi bilo res po starem, bi bil liter vina po 40 krajcarjev, namesto po 24 do 48 kron, če pa rečem po novem, bi pa soper kdo ugovarjal, ker smo na istem kakor smo bili že skoro tri leta. Z eno besedo, za nič je vse skupaj, pa naj bo po starem ali po novem.

Ako človek dobro pretresa in splošno sodi o razmerah, mora priznati, da končno tudi mi tako slabo, celo dobro je, a to le za one, ki imajo kaj pod palcem ali pa za one, ki se pečejo s kupčijo. Za tiste, ki kupujejo so sedaj najlepši časi. Za stanovanje gre tukaj zelo trda, ker naselilo se je v mesto veliko ljudi, a se — pri vsem tem malo ali prav nič ne zida.

Kakor se čuje so se tudi pri vas razmere obrnile na slabše, toda na to ni toliko računati. Nadejate se lahko, da se bo zopet izboljšalo, dočim se pri nas ne moremo tega nadejati.

Že večkrat sem ti mislil poročati, da naznanja po časopisih, da rojaki, ki se vračajo domov, ne jemljejo seboj zlatega ali srebrnega denarja. Tak denar tu veliko manj velja in banke srebrnega denarja sploh ne zamenjajo, zlati denar pa plačujejo mnogo ceneje kakor papirnatega. Opazil sem, da ljudje prinašajo veliko tega denarja, najbrže s mislijo, da ga bodo tu bolj zamenjali kakor papir, toda to je nepravda, kajti pogosto ga ne morejo spraviti v promet. Obvesti rojake, naj vračajo se, ki hočejo v Ljubljani zamenjati denar, ali samo za potrebo, istega menjajo v justični palači pri davčnem uradu za okolično, ker tam bodo vedno prejeli nekaj več kakor po bankah. Omenjeni urad menjuje samo onim, ki prihajajo na naravnost iz Amerike, zato pa je tudi treba pokazati potni list. To je država ukrenila zato, da oni, ki pridejo sem ne padejo v roke kakim izkoriščevalcem. S tem bo marsikateremu vračajočemu prihranjen denar, ker mu ne bo treba imeti kupčije z bankami, ki gledajo samo kako bi se od strank čimveč okoristile.

Kakor sem že rekel, tukaj dobro živi oni, ki ima kaj pod palcem. Kupijo se tu lahko lepa posrestva: posebno na Stajarskem je vredno veliko na prodaj. Cene podjetjem, katerih je mnogo na prodaj, so seveda precej visoke, izpod milijona kron se ne dobi kaj prida. Vseeno bi Amerikanci po dobri izmenjavi dolarjev, ako so kaj dobro sitirani lahko kupili za nje primerni posesti in velika podjetja. Ako se je kateri naveličal tam živeti in si želi ustanoviti tu nov dom, bi bilo zelo priporočljivo, če je dobro sitiran, da podvzame kaj enakega. Pozdrave — Franco.

To je pismo, ki ga mi piše sorodnik iz starega kraja. Kdor se vrača, bi bilo dobro za njega, da navzpet upošteva in se po njih ravna. — Jov Radelj.

Barberton, O. — Poročam žalostno vest, da je kruta smrt uničila življenje Ivani Hrovatica (roj. Vidomšek), doma iz Iga pri Ljubljani, v starosti 37 let. Pokojna je bila blaga in napredna žena in več let članica SNPJ. Bila je ustanoviteljica ženskega društva "Slovenke v boj za narod" št. 150, katero se je posneje združilo s društvom Triglav št. 48 SNPJ v Barbertonu, O. Društvo Triglav je bila razvitijska zastava.

Zadnji čas je pokojna živela v New Castle, Pa. Člani društva Triglav so bili zelo potrjeni, ko so prejeli obvestilo o smrti sestre. Kakor vsakemu članu društva, tako je naše društvu tudi pokojni sestri kupilo venec, katerega sem izročil kot zadnji poklon pokojnici od društvenih bratov in sester. V imenu društva "Triglav" se zahvaljujem vsem rojakom v New Castlu, da ste sprejeli pokojnico na zadnji poti. Napravili ste dobro delo društvu, ki se radi oddaljenosti ni moglo udeležiti.

Pokojnica je umrla za posledicami povišanja dne 6. oktobra in bila pokopana na pokopališču sv. Jofeja dne 10. oktobra v New Castlu. Zapuška soproga in dve hčerki v New Castlu ter še nekaj drugih sorodnikov v Ameriki in stari domovini. Tudi sinček, ki se je porodil par dni njeno smrtjo, je umrl.

Draga sestra, počivaj mirno v ameriški zemlji. Pri društvenih bratih in sestrah boš ostala v trajnem spominu, kajti vedno si gledala za društven napredek in za dobro Slovence narodne podpore jednote. Rojakom v New Castlu želim mnogo napredka pri njihovi misli za ustanovitev društva, katerega bodo priklopili močni naši SNPJ. Priporočam vam, da se zedinite za to prekoristno idejo, ki naj vas združi v bratstvu in slogi, v sreči in nesreči. Močni ste dovolj, zatorej na delo — Frank Boh.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

SOBRUG DR. LJUDOVIT PERIČ LJUBLJANSKI ŽUPAN.

Narodni socialist učit. J. Ambrož podžupan.

Pokrajinska uprava za Slovenijo je v smislu sklepa ministrskega sveta odredila za dne 28. septembra novo župansko volitev za Ljubljano. Sejo občinskega sveta je ob 5. uri popoldne otvoril najstarejši občinski odbornik g. I. Jeglič. Konstatiral je najprej, da je navzočih 42 občinskih odbornikov, potem pa je prečital vladni akt o razveljavitvi šestih mandatov komunističnih odbornikov, ter vladno obvestilo o nepotrditvi pri prejšnjih volitvah izvoljenega župana Antona Peska. Dalje je prečital naznanilo pokrajinske uprave za Slovenijo, da je občinski odbornik Anton Pesek odločil dne 27. sept. svoj mandat, o katerem naj sklene občinski svet, da li ga vzame na znanje. Občinski svet je odločil Peskovega mandata vzeti naznanje, kakor tudi, da je na mesto Peskovo stopil prvi namestnik Karol Zorko (NSS). Nato sta bila skrutinorjem pri volitvah imenovana občinska odbornika Orehek in J. Kočmur, overovalcem zapisnika pa občinska odbornika Frelih in Rapičnik.

Pred volitvijo se je oglašil s besedi a. Ivan Kočmur. Prečital je naslednjo protestno izjavo klubov občinskih svetovalec JSDS, SLS in NSS zoper kršitev 8. zakonskega občinskega volilnega reda za Slovenijo:

"Stojed, neomajno na stališču občinske avtonomije, protestirajo klubi obč. svet. SLS, NSS, JSDS proti kršitvi obč. volilnega reda za Slovenijo, ker je današnja županska volitev odredila proti jasnemu določilu paragrafa 8. o. v. r. za Slovenijo.

Da pa vendar še enkrat omogočimo redno poslovanje v mestni občini ter tako preprečimo še nadaljnjo gospodarsko škodo, ki jo dosežemo položaj povzroča metu in prebivalstvu, izjavljamo, da se današnje županske volitve udeležimo odklanjajoč vsako odgovornost za očitno kršitev zakona, ki se je zgodila v odred. današnje seje.

Dalje izjavljamo, da ne prevzamemo nobene odgovornosti za vso škodo, katere se je zgodila v mestnem gospodarstvu na račun

ljubljanskega prebivalstva v tej dobi, ko je na mesto od ljudstva izvoljenega župana gospodaril po nalogu vlade mestni uradnik sam."

Nato so bili iz občinskega volilnega reda predstani čeni, ki govorijo o postopanju pri volitvah župana, nakar se je izvršila volitev župana sama. Pri prvi volitvi je dobil dr. Anton Jamar, (NSS) 22 glasov od 42, dr. Karol Triller (JDS) pa 18 glasov. (2 glasovnici sta bili prazni). Dr. Anton Jamar pa je izvolitev župana odločil.

Valel tega se je izvršila nova volitev. Pri tej volitvi je dobil sobrug dr. Ljudevit Perič 21 glasov od 42, obč. svetnik J. Jeglič 1 glas, 2 glasovnici sta bili prazni, 18 glasov pa obč. svetnik dr. Karol Triller. Ker s tem ni bila bila dosežena nadpolovična večina glasov, se je izvršila druga volitev. Ta je dobil a. dr. Ljudevit Perič 28 glasov, dr. Karol Triller pa 18 glasov.

Na vprašanje obč. svetnika Jegliča, ali bi sprejel a. dr. Perič izvolitev, je on sprejel, odločil pa podžupansko mesto, na katero je bil izvoljen pri zadnji volitvi. (Burne ploskanje v dvorani in na galeriji.)

Ker se je občinski svet strinjal s predlogom obč. svetnika Jož. Kremžarja, da se takoj izvoli tudi novi podžupan, se je volilo že tega. Podžupanom je bil izvoljen g. Josip Ambrožič, (NSS), učitelj. Izvolitev je tudi sprejel. Zanj je bilo oddanih 22 glasov, 19 je bilo praznih, 1 glas je dobil g. Rapičnik (NSS).

Seja je bila s tem ob pol 6. uri zaključena. Pred mestno hišo se je med seboj nabralo mnogo občinstva, ki je z odkritim zadovoljstvom vzelo izid županskih volitev na znanje.

Prebivalstvo Črna gore. Na podlagi zadnjega ljudskega štetja v februarju t. l. šteje Črna gora 175.000 prebivalcev, dočim jih je imela 1910. leta 240.000!

Tuberkulozna liga se ustanovi v najkrajšem času v Mariboru. Posvečenjen obč. v bosanskem selu Kloboviku je neki Miha Klavžar v prepiru z nožem zaklal svojega sina.

Zedinjenje česke in jugoslovanske pravoslavne cerkve se je 25. sept. izvršilo v Beogradu. Patrijarh Dimitrije je izvršil ceremonije ob številni asistenci pravoslavne klerusa. Českemu pravoslavnemu vladiki Gorazdu je izročil patrijarh žezlo v znak pastirovanja. Na Češkem je okrog 1 milijona pravoslavnih.

K poglavju o brezposelnosti. Velike brezposelnosti so krivi pri nas največ razni ravnatelji, ki mečejo na cesto organizirano delavstvo. Bodi še tako vesten delavec, ako si organiziran ter delaš v blagor delavstva, si vsaki dan v nevarnosti, da izgubi svoj kruh in zletiš na cesto. En tak primer imamo v cementni tovarni v Zidanem mostu. Tam je ravnatelj Rozman s svojim pomočnikom Kozmusem. Ako se ta paznik nekaj nalaže o poštemen delaven, ravnatelj delavca enostavno odpusti iz službe, ne da bi se prej informiral, koliko je na stvari resnice. Kadar je pa imela tovarna za 100 vagonov cementa naročil in amo delali kakršenkoli tudi 24 ur skupaj, takrat ni bil nihče odpuščen, takrat je veljalo seveda: "Samo delaj, dokler je čas zato, da milijonarji napolnijo svoje žepe, potem ti pa že pokazemo, na cesto!" Torej tako se čuti danes slovensko delavstvo po slovenskih narodnih ravnateljih!

Tisočinski falsifikati. Zadnji čas so se pojavili v prometu tisočinski falsifikati.

Tatvina na železnici se zopet zelo množe. Na carinskem skladišču na mariborskem glavnem kolodvoru so vdrla tatovi v plozbrazen vagon in odnesli zaboj perila. Na tezenskem premikališču so udrli tatovi v 12 vagonov in vzeli samo nekaj fižola, ker so bili pregnani. Prijel je bil pri vlogu neki Ferdinand Majcenovič, doma s Pohorja. — Vse to je posledica hude in pomanjkanja, ki je v zadnjem času vsled rastu črte dragine vedno huje.

Iz sedanjega režima. "Samouprava pije, da je minister prosvete Stojan Pribičević kazensko premostil učitelja Budimira Stabića iz Ovišta, ker je bil izrazit komunist. Kdo pa je učitelj Stabić prestopil k demokratizmu in podal tozadevno izjavo, je bila njegova premostitev

takoje razveljavljena in ostal je na svojem mestu.

Velik požar na Notranjskem. V vasi Zagon pri Postojni je razsajal sredi septembra velik požar. Ko so bili ljudje pri maši, se je vnelo neko poslopje ter se je požar z bliskovito naglico razširil. Ni bilo ne vode, ne gasilcev, pri tem pa je pihal še močan veter. Pogorelo je 15 hiš z vsemi pritliklinami, tako, da je ostalo ponestnikom le golo življenje. Škodo ocenijo na 2 milijona lir. Sumi so, da je bil ogenj podtaknjen iz maščevanja!

Zopet Albanija! Albanija je kotel, v katerem se kuhajo že desetletja razni spori med diplomati. Ti spori niso rodili še nikdar nič dobrega. Sedaj je zopet na dnevnem redu takozvani albanjski problem. Z njim se peča famosa Liga narodov.

Dasi je po mirovni pogodbi določena in ugotovljena meja med Jugoslavijo in Albanijo, vendar so diplomatske poteze raznih diplomatov znale vprašanje albanjskih novih. Zahtevajo mejo iz leta 1913 tisto mejo, ki so jo zarisale bivše Avstro-Ogrska, Nemčija in Italija. Albanska vlada skuša to zahtevo uveljaviti tudi dejansko s prekorajenjem demarkacijske črte. Javno je, da stoji za uprisorovitvi teh zahtev in za albanjsko vlado tudi Jugoslaviji nenaklonjeni taji diplomati, ki znajo računati.

Malodane je konflikt z Albanijo še na potu. Belgrajski ministri predsednik je začel govoriti že s ofenzivo, ker so Albanci prekorajili demarkacijsko črto. Jugoslovanske čete so Albance potisnile nazaj.

V interesu miru na Balkanu in v južni Evropi je, da se problem med reki mirnim sporazumnim potom. Vsakrno krvoprelitje odločno obojamo in zavračamo!

Zadosti gorja je ravno militaristična ekspanzivnost povzročila narodom Evrope! Gospodje diplomati naj opoznejajo vsaj svoje že sklenjene pogodbe, čeprav vemo, kako so jih sklopili!

Modrug Avgust Debevec, gostilničar in poslovođa v tovarni Golob & Komp., je podlegel težkim opeklinam valed nesreče požara v tovarni Golob. Umrl je 26. sept., vsak vestnega človeka in blagega srca. Bil je v resnici izvet svoje vestnosti. Svojčas je bil fotograf v tiskarni, kjer se tiska naš list. Bil je zvest naš soimljenjcu. Ohranimo ga v blagem spominu — Prižadetim svojem ruže iskreno sožalje!

Smrtna obsodba pred mariborsko poroto. Dne 24. septembra je končala pred mariborsko poroto tri dni trajajoča razprava proti Karlu Živku iz Ciglence pri Sv. Ljartu v Slovenskih gorah, ki je bil obtožen, da je 7. aprila lanskega leta ubil svojo ženo in povzročil smrt svojega dva tedaj starega otroka. Porotniki so se iz pteka razprave uverili, da je Živko kriv umora svoje žene in glasovali za krivdorek z 8 glasovi proti 4. Valed tega je bil Živko obsojen na smrt na vesalih.

Ruži uboj pred poroto. Minuli mesec se je vršila pred mariborsko poroto razprava proti 22 let staremu delavcu Antonu Trujaku iz Smolnika, ki je 7. avgusta t. l. na znani planinski vesleci v Ružah umoril maturanta Franceta Serajnika. Porotniki so soglasno zanikali stavičeno jim vprašanje na uboj, soglasno pa so potrdili vprašanje, da je ubil Serajnika v popolni pijanosti. Obsojen je bil na tri mesece zapor.

Po županskih volitvah v Ljubljani. Presenečenje je napravila v Ljubljani izvolitev socialističnega župana. Že pri volitvah v dvorani zlasti pa na trgu pred mestnim magistratom je zavladalo izredno veselje in živjo klicev in ploskanja je bilo mnogo.

IZ SOVJETKE RUSIJE.

Riga, 16. okt. — Rosta poroč. da je sovjetska vlada izdelala načrt za mednarodno delavsko posojilo v vsoti 200.000.000 zlatih rubljev. Pri izdelovanju načrta so sodelovali ruski strokovni unijnisti in predstavniki italijanskih komunistov.

Druga vest iz Moskve sporoča, da je 1. oktobra stopil v veljavo zakon, na podlagi katerega mora sleherni ruski državljani delati sto dni v letu za državo. Lokalni sovjeti odločijo, kdaj in kje se izvrši delo. Zakon je predvsem naperjen proti tistim kmetom, ki odtegujejo davku v živilih.

(Federated Press.)

Obletnica v Viridenu, Ill. — Pet tisoč illinoiskih rudarjev se je zbralo v Mt. Olivu, kjer so proslavili spomin na padle rudarje v nagredih v Viridenu pred 23. leti. Rudarji so tudi poslali pozdravno brzojavko Aleksandru Howatu, voditelju kansaških rudarjev, ki je bil v zaporu. Brzojavka se glasi:

Povedal je, da irsko ljudstvo pričakuje mir. Ako pa britska vlada zopet prisili irsko ljudstvo do boja, bo ljudstvo pri-

sedeljeve in minister Kobraski v pobegnili v Nemčijo ter bodo sojeni in entomati. Parlamentarni odbor je končal preiskavo ter je izročil zapisnik, obsegajoč 832 strani, preiskovalnemu sodniku dr. Janovu. Najboljši juristi in diplomati Bolgarske so pozvani, da sodijo kabinet Radostavov. Radostavov je obtožen, da je uničil Bolgarsko, da jo je prodal Nemčiji, da je napovedal vojno Srbiji in ententi 1. 1915 brez odobrenja parlamenta, da je vkrivil katastrofalne korake in

Donli in drugi zastopniki delavstva so glasovali za dovipni sugestijo, da naj bo delavski meza tako visoka, da lahko delavci tudi nekaj prihrani.

Dalje izjavlja pripisnik, da se mora znižati trošek za financiranje konstrukcije in trošek za stavbinski material. Ljudski prihranki naj se vporabijo za oživljenje stavbinske industrije in posojila naj se delajo na dolga obroke. V poročilu se tudi pripisnik, da se zniža voznina na železnih za prevažanje stavbin

NEW YORK CITY. In per telephonic agents.

